

El llenguatge

Quina els espera

Frases com Fer-ne una de grossa, Dir-ne una de les seves, Tenir-ne una entre cap i coll, Cantar-ne una (A Palafrugell, explica J Pla, havent dinat o havent sopat en canten una), són tan vives i genuïnes com recomanables. Representen, tal com vam comentar no fa gaire, un dels mitjans de la nostra llengua per a l'expressió d'idees més aviat genèriques o inconcretes: fer-ne una de grossa, per exemple, significa «fer una atzagaiada, fer una acció molt sonada», etc. També ens hem doïgut més d'un cop, però, que en el parlar degradat d'avui aquestes frases són sovint barroerament desnaturalitzades amb la supressió de la partícula pronominal en. Són molts, efectivament, els qui actualment diuen «Va fer una de les seves» o «Ara cantarem una» —en lloc de En va fer una de les seves o Ara en cantarem una—, cosa que representa per a la llengua una deturpació molt més greu que no pas l'ús d'alguns dels barbarismes que susciten les consultes i els comentaris més freqüents i més reiterats.

Però cal tenir en compte que en les frases que hem indicat, aquest conjunt de dos termes —la partícula pronominal en i l'article indefinit una— amb què, usats correlativament, indiquem una acció genèrica, representa el complement directe d'un verb. I la cura que hom pot tenir a no deixar-se en aquestes construccions la partícula pronominal en no ha d'emmenar a fer-la intervenir fins i tot en els casos en què aquests termes genèrics (una o bé quina o quina una) representen el subjecte de l'oració. És el que es deu haver esdevingut en aquest paràgraf que llegim en una novel·la recentment publicada, «Els pobres... no saben quina els n'espera», que sembla talment construïda amb la preocupació de no oblidar la partícula pronominal. Però justament aquí, hi resulta del tot incorrecta. Al costat, per exemple, de No sabem quina n'ha fet, en què no hem d'ometre el pronom en, el qual, en correlació amb quina, és el complement directe (de ha fet, cal dir No sabem quina (o quina una) els espera, en què quina representa el subjecte (de espera). Anàlogament, construiríem sense pronom, De quina m'he escapat, A quina una han accedit, En quina s'entossudeixen, car els verbs escapar-se, accedir i entossudir-se no exigeixen complements directes sinó introduïts per una preposició.

Albert Jané